

Styre
Fakultetsstyret ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Arkivreferanse
2024/6292
Styresak
41/25

Dokumentdato
04.06.2025
Møtedato
10.06.2025

Status for arbeidet med revisjon av SV-fakultetets budsjettmodell

Henvisning til bakgrunnsdokumenter:

- Fakultetsstyresak [5/25](#) Oppnevning av arbeidsgruppe for revisjon av SV-fakultetets budsjettmodell
- Universitetsstyresak [29/24](#) Inntektsfordeling ved Universitetet i Bergen
- Universitetsstyresak [74/24](#) Budsjett for Universitetet i Bergen 2025
- Fakultetsstyresak [62/18](#) Rekrutteringsmodell ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Saken gjelder:

Denne saken er en løypemelding til fakultetsstyret om arbeidet med revisjon av SV-fakultetets budsjettmodell. Saken gir en fremstilling av hovedpunktene, og de overordnede prinsippene i revisjonsarbeidet, og status for diskusjoner i arbeidsgruppen og referansegruppen. Målet med saken er å gi det utgående fakultetsstyret mulighet til å komme med innspill til revisjonsarbeidet før saken legges frem for nytt fakultetsstyre i egen sak i oktober.

Bakgrunn:

SV-fakultetets budsjettmodell ble innført i 2003, og består av to hovedkomponenter: en rekrutteringsmodell for fordeling av faste vitenskapelige stillinger, og en driftsmodell for fordeling av driftsmidlene fakultetet bevilger til instituttene. De overordnede prioriteringene mellom lønnsmidler og drift, og mellom fakultetsnivå og instituttnivået gjøres gjennom fakultetsstyrets årlige budsjettbehandling. Budsjettmodellen til fakultetet gir kriterier for fordeling av stillinger og driftsmidler til instituttene innenfor styrets fastlagte rammer i budsjettbehandlingen.

Modellen har blitt justert på ulike tidspunkt for å samsvare med finansiering fra KD og UiB sentralt. Siste revisjon var i 2018 og førte til en reduksjon av antall kriterier som legges til grunn for tildeling av faste vitenskapelige stillinger (sak [62/18](#)). Fra og med budsjettåret 2025 innførte Kunnskapsdepartementet (KD) en ny finansieringsmodell. I forbindelse med endringer i UiBs interne modell for inntektsfordeling (universitetsstyresak [29/24](#)) er det behov for å revidere fakultetets modell. Fakultetsstyret vedtok i sak [5/25](#) å oppnevne en arbeidsgruppe for revisjon av SV-fakultetets budsjettmodell. Revisjonen skulle være i tråd med fakultetets langsiktige strategi og ha som målsetting å sikre en transparent budsjettprosess, basert på felles aktivitetsmål slik det også er i dagens modell. Følgende mandat ble gitt:

Arbeidsgruppen skal:

1. Vurdere i hvilken grad UiBs nye finansieringsmodell skal gjenspeiles i fakultetets budsjettmodell. Herunder vurderinger av resultatindikatorer og insentiver, inkludert insentiver knyttet til eksternfinansiering.
2. Gjennomgå rekrutteringsmodellen for fordelingen av faste vitenskapelige stillinger og vurdere kriteriene den er basert på, herunder hvilken faglig aktivitet som skal legges til grunn for å sammenlikne kapasiteten på tvers av instituttene.
3. Vurdere mulige prinsipper for fordeling av rekrutteringsstillinger på grunnbevilgningen, under forutsetningen av at antall rekrutteringsstillinger skal balanseres mot fakultetets måltall slik det er beskrevet i fakultetets tildelingsbrev fra UiB.

Referansegruppe for arbeidet har vært et utvidet instituttledermøte bestående av dekanatet, instituttledere og administrasjonssjefer.

Arbeidsgruppen har hatt 5 møter våren 2025. Det har i tillegg vært 2 møter i referansegruppen.

Overordnede prinsipper

Arbeidsgruppen har arbeidet ut fra prinsippet om at revisjonen bør gjøre modellen mer transparent og forutsigbar fremfor mer komplisert. Arbeidsgruppen har i sine diskusjoner også vektlagt at en revidert modell ikke skal innebære grunnleggende endringer i forhold til den eksisterende modellen, og at modellen skal ha en viss robusthet, for å sikre at instituttene ikke blir for sensitive for årlige svingninger i resultater. Arbeidsgruppen ønsker i hovedsak å gi insentiver til instituttene for å arbeide i den retningen som skaper inntekter til fakultetet, og at indikatorene i fakultetets budsjettfordelingsmodell i stor grad følger UiBs inntektsfordelingsmodell.

UiBs interne inntektsfordelingsmodell, er innført fra budsjettåret 2025 og viderefører i hovedsak den nasjonale modellen på utdanningssiden. Samtidig har det blitt innført et UiB-internt forskningsinsentiv som skal bidra til at UiB vedlikeholder og styrker sin posisjon som et forskningsuniversitet. Hovedtrekkene i UiBs endringer er følgende:

- Basisfinansiering av en studieplass går fra 6 kategorier til 2 (høy og lav)
- Utdanningsindikatorer endres slik:
 - Studiepoeng reduseres fra 6 kategorier til 3 og blir gitt basert på studieprogrammet studenten følger. Prisene justeres slik at studiepoeng vil utgjøre en større andel av åpen ramme enn før
 - Fullførte grader erstattes av gjennomføring på normert tid i forhold til i fjor (endring) og i forhold til sektoren (nivå)
 - Utvekslingsopphold belønnes ikke lenger
 - Doktorgrader består som før
- Lukket ramme (resultatbasert uttelling for BOA-aktivitet og publiseringspoeng) utgår og erstattes med forskningsinsentiver som nå premierer EU-prosjekter og sentre fra NFR.

Driftsmodellen

Driftsmodellen til fakultetet fordeler midler til instituttene basert på aktiviteter og resultater. Modellen for fordeling av driftsmidler opererer innenfor en lukket ramme som avhenger av fakultetets totale budsjettamme og som hvert år blir fastsatt av fakultetsstyret som en del av budsjettbehandlingen.

Arbeidsgruppen har i hovedsak diskutert følgende aspekter ved driftsmodellen:

- Hvilke resultatindikatorer modellen skal basere seg på
- Vekting av kategori 2 studiepoeng
- Basisproduksjon
- Fordeling av andel midler til studieaktivitet og forskningsaktivitet

Resultatindikatorer

Arbeidsgruppen ønsker at indikatorene i fakultetets modell i hovedsak følger UiBs inntektsfordelingsmodell. Det har vært diskutert enkelte unntak i forhold til UiBs indikatorer både innen studieaktivitet og forskningsaktivitet. Det har blant annet vært diskutert hvorvidt det er ønskelig å inkludere gjennomføring på normert tid som en indikator. Dette er en ny indikator som kan sees som en erstatning for de tidligere indikatorene for avlagte grader (bachelor og master). Den foreløpige anbefalingen til arbeidsgruppen er ikke å inkludere en slik indikator. Det er heller ikke foreslått å videreføre de indikatorene på studieaktivitet som ikke lengre gir uttelling. Dette gjelder utveksling og avlagte bachelor og mastergrader.

For forskningsindikatorene gis det nå kun resultatuttelling knyttet til EU-aktivitet, og sentre fra Forskningsrådet (NFR). Insentiver knyttet til publiseringspoeng og annen BOA-aktivitet utgår. Arbeidsgruppen har diskutert om man skal fravike UiBs modell knyttet til publikasjonspoeng og NFR prosjekter. Foreløpig anbefaler arbeidsgruppen ikke å inkludere publikasjonspoeng som en indikator, men er positive til å inkludere alle eksternfinansierte prosjekt fra NFR som grunnlag for denne indikatoren.

Vekting av kategori 2 studiepoeng

Videre har arbeidsgruppen sett nærmere på mulige måter å vekte studiepoeng i en høyere kategori (kategori 2). Dette er en kategori som kun enkelte av instituttene på fakultetet har studieprogram i, og inntektsmessig er det kun endringer som vil påvirke økonomien til fakultetet. En eventuell vekting av endringer i produksjonen av kategori 2 studiepoeng vil gjøre de instituttene som har slike studieprogram mer utsatte for svingninger i inntektene ved en endring av studiepoengproduksjonen i denne kategorien. Dette kan slå både positivt og negativt ut. En vekting av kategori 2 studiepoeng må også sees i sammenheng med andre kompenserende tiltak som ekstra driftsmidler til ressurskrevende studieprogram. Arbeidsgruppen vil diskutere dette nærmere med referansegruppen før en anbefaling gis. Referansegruppen har også ønsket å se dette i sammenheng med rekrutteringsmodellen, selv om det i utgangspunktet ikke er noe som tilsier at det eventuelt må vektes i begge modellene.

Basisproduksjon

Driftsmodellen baserer seg på et minstekrav til instituttenes produksjon av studiepoeng, grader, utvekslingsstudenter, doktorgrader og publikasjonspoeng, kalt krav til basisproduksjon. Det er kun produksjon utover basiskravet som gir uttelling i driftsmodellen. Dagens basiskrav utgjør 40% av det som var fakultetets gjennomsnittlige produksjon tilbake i 2010 for studiepoeng og 2015 for avlagte grader.

Arbeidsgruppen har diskutert hvorvidt et nytt basisår skal legges nærmere frem i tid, og om dette skal baseres seg på et snitt, eller enkeltår. Arbeidsgruppen ser det som naturlig å beregne basisproduksjonen basert på nyere produksjonstall i forbindelse med revisjonen. Foreløpig sikter arbeidsgruppen på å anbefale snittproduksjonen i 2019 til 2023 som grunnlag for en revidert basisproduksjon.

Fordeling av midler til studieaktivitet og forskningsaktivitet

For 2025 var driftstildelingen avsatt til instituttene kr 21 mill. Av dette utgjorde kategorien «sosiale omkostninger» kr 5,2 mill. Historisk ble disse midlene avsatt fra driftsbevilgningen for å dekke sosiale omkostninger for stillinger som ble finansiert av instituttene. Beløpene har ligget fast i en årrekke uavhengig av de faktiske sosiale omkostningene de en gang var basert på. I 2025 ble det gjort en justering, og beløpet ble fordelt jevnt på instituttene slik at Informasjons- og medievitenskap fikk 2/8 deler, og de andre 6 instituttene fikk 1/8 hver. Arbeidsgruppen har foreløpig foreslått at midlene som har blitt avsatt i denne kategorien innlemmes i driftsbevilgningen som fordeles etter aktivitet. Referansegruppen støttet dette.

Fordeling av resultatmidler mellom studie- og forskningsresultat er i dagens modell 80/20. Hvis vi skal følge prinsippet om å følge inntektsstrømmen inn til fakultetet er forskningsresultater for høyt vektet, og arbeidsgruppen har diskutert om dette forholdstallet skal justeres. Dersom midlene som har blitt avsatt til sosiale omkostninger også skal innlemmes i driftsbevilgningen som fordeles etter aktivitet, vil dette gi en betydelig økning i de resultatbaserte midlene og forsterke effekten av at forskningsresultater er høyt vektet. Arbeidsgruppen ser nærmere på en 90/10 fordeling av resultatmidlene mellom studie og forskning og på vektingen mellom de to foreslåtte indikatorene for forskning, BOA inntekter fra NFR og EU.

Rekrutteringsmodellen

Rekrutteringsmodellen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet ble vedtatt i 2002. Siste revisjon av modellen var i 2018 og førte til en reduksjon av kriteriene som legges til grunn for tildeling av faste vitenskapelige stillinger (sak [62/18](#)) Kriteriene omfatter undervisningsregnskap, finansieringsgrunnlag og strategisk satsning. Modellen innebærer at faste kombinerte førstestillinger fordeles som en del av den årlige budsjettbehandlingen i tråd med disse kriteriene. Fastlønnsbudsjettet eies av fakultetet og alle ledige stillinger tilbakeføres til fakultetet før de eventuelt utlyses på nytt. Når et institutt mister en stilling, blir den ikke automatisk reklassert. Dette skjer først etter en samlet vurdering både av ressurs situasjonen og bemanningsbehovet ved fakultetet. Rekrutteringsmodellen har gjennom mange år blitt sett på som både rimelig og solidarisk.

Arbeidsgruppen har i hovedsak diskutert følgende aspekter ved rekrutteringsmodellen:

- Kriteriene som legges til grunn for fordeling av stillinger
- Undervisningsregnskapet
 - Stillingskategorier i undervisningsregnskapet
 - Indikatorer i undervisningsregnskapet
 - Grunnressurser i modellen
 - Prinsipper for at stillinger skal ligge utenfor undervisningsregnskapet

Kriterier i rekrutteringsmodellen

Det har vært mye fokus på undervisningsregnskapet i diskusjonene i arbeidsgruppen. Det synes likevel å være en bred enighet om at det også i fremtiden bør kunne tildeles stillinger basert på kriterier som finansieringsgrunnlag og strategiske hensyn.

Undervisningsregnskapet

Undervisningsregnskapet omfatter grunnressursene (målt i timer) som et institutt bør ha for å kunne drive sin undervisningsvirksomhet uavhengig av antall studenter. I tillegg tildeles det timer for faktiske produserte årsheter og doktorgrader. Timetallet blir sammenlignet med antallet faste vitenskapelige førstestillinger (målt i timer avsatt til undervisning). På denne måten beregnes det over- eller underkapasitet i forhold til undervisningsbelastningen generelt på fakultetet.

For arbeidsgruppen synes det rimelig at undervisningsregnskapet fortsatt skal være et viktig kriterium for tildeling av faste vitenskapelige kombinerte stillinger. Fakultetets inntekter er i økende grad avhengig av studentenes studiepoengs produksjon, og instituttene er avhengig av tilstrekkelig undervisningskapasitet for å kunne ivareta sine undervisningsforpliktelser.

Stillingskategorier

Fakultetets undervisningsregnskap er bygget på faste vitenskapelige kombinerte stillinger (førsteamanuensis og professor). Dette reflekteres i måten grunnressursen (antall timer/årsverk) er beregnet og hvordan instituttens kapasitet blir angitt som timer avsatt til undervisning i kombinerte førstestillinger. I tråd med mandatet har det vært diskutert om undervisningsregnskapet også bør omfatte andre stillingskategorier utover faste kombinerte førstestillinger. Det kan argumenteres for at alle vitenskapelige stillinger på fakultetets lønnsbudsjett som bidrar til undervisningsaktiviteten burde telle med i modellen. Denne diskusjonen er ikke avsluttet og arbeidsgruppen ønsker først å se nærmere på omfanget av bruken av andre stillingskategorier til undervisning. En forutsetning vil fremdeles være at det er faste stillinger på fakultetets lønnsbudsjett.

Indikatorer i undervisningsregnskapet

I dagens modell baserer fordeling av timeressurser i undervisningsregnskapet seg på snittproduksjon de tre siste årene for studiepoeng og avlagte dr. grader.

- lavere grad
- høyere grad (vektet)
- avlagte dr. grader

Arbeidsgruppen har diskutert å legge seg på linje med inntektsfordelingsmodellen til UiB og videreføre indikatoren for avlagte dr. grader som i dag, og ikke skille mellom studiepoeng avlagt på lavere eller høyere nivå. I likhet med driftsmodellen har arbeidsgruppen diskutert om det kan være hensiktsmessig å vekte kategori 2 studiepoeng som er i en høyere inntektskategori. Også her vil det være naturlig at en eventuell vektning ville være basert på en årlig endring i studiepoengsproduksjon i denne kategorien. Arbeidsgruppen viser til at dette må i sees i sammenheng med andre kompenserende tiltak som har vært gjort knyttet ressurskrevende program.

Grunnressurser i modellen

Utgangspunktet for modellen var 40% av fakultetets samlede årsverk i faste vitenskapelige kombinerte stillinger ved innføringen av modellen. Disse ble fordelt likt mellom instituttene. Siden rekrutteringsmodellen kom på plass for rundt 20 år siden, har instituttene utviklet seg forskjellig i omfang slik at de nå har et ulikt antall programmer med ulike ressursbehov. Institutt for informasjons- og medievitenskap har hatt dobbel grunnressurs som et sammenslått institutt. Videre fikk instituttet 5 ekstra vitenskapelige stillinger i forbindelse med etableringen av de nye studieprogrammene knyttet til MCB. Samtidig ble grunnressursen for instituttet økt tilsvarende og påvirket dermed ikke kapasiteten i undervisningsregnskapet og fordelingen mellom de andre instituttene ([sak 91/18](#) og [92/18](#)). Institutt for økonomi ble tildelt stillinger som ligger utenfor modellen i forbindelse med etableringen av ITØK-programmet ([sak 64/20](#)). Dette har noe av den samme effekten i modellen, på den måten at de ikke direkte påvirker timetall allokeringen til de andre instituttene.

Arbeidsgruppen har diskutert hvorvidt det er behov for å se på nivået og fordelingen av grunnressursene i undervisningsmodellen. Arbeidsgruppen har ikke diskutert dette ferdig, men det er en enighet om at endringer i grunnressursene vil måtte sees på som en vesentlig endring av grunnlaget for modellen.

Prinsipper for at stillinger skal ligge utenfor undervisningsregnskapet

I utgangspunktet omfatter undervisningsregnskapet faste vitenskapelige stillinger som er finansiert av fakultetets lønnsbudsjett. Arbeidsgruppen har ikke vurdert ferdig mulige prinsipper for at stillinger skal kunne ligge utenfor undervisningsregnskapet. Gruppen ønsker å diskutere dette med referansegruppen. Foreløpig har arbeidsgruppen tatt opp følgende:

- Behovet for å kunne vurdere strategiske hensyn i forhold til stillinger utenfor modellen
- Stillinger permanent utenfor modellen bør som hovedregel unngås
- Varighet må presiseres dersom en stilling ikke legges inn i modellen
- Finansieringsgrunnlag kan være grunnlag for å tildele stillinger utenfor modellen

Videre prosess

- Utkast til ny modell for budsjett sendes på høring til instituttene august/september.
- Endelig rapport vil ferdigstilles primo oktober.
- Fakultetsstyret vil bli forelagt en sak om revidert budsjettmodell 21.oktober
- Ny budsjettmodell vil tas i bruk i forbindelse med fakultetsstyresak om Budsjett 2026.

Forslag til vedtak

Fakultetsstyret tar redegjørelsen for arbeidet med revisjon av budsjettmodellen til orientering og imøteser endelig forslag til revidert budsjettmodell i oktober 2025.

Siri Gloppen
dekan

Kirstine Kolsrud
fakultetsdirektør